

FÖRSLAG: Inför en skrotningspremie på gamla vedpannor

Bakgrund:

Emissioner från trafik och vedeldning är två stora kvarstående problem när det gäller luftkvaliteten i svenska tätorter. Att vedeldning med gammal dålig utrustning kan orsaka stora utsläpp av hälsovådliga partiklar (skadlig rök, sot), och att felaktig hantering med fuktigt bränsle förstärker problemen, har varit väl känt under många år. Den bilden har genom åren bekräftats i flera forskningsrapporter, och forskarna har på senare tid dessutom kommit fram till att problemen från vedeldning dessutom kan vara större än vad vi tidigare räknat med¹. Forskarna beräknar att uppemot 1 000 förtida dödsfall i Sverige kan orsakas av partikelutsläpp från dålig vedeldning.

Av underlag i form av emissionsdata som tagits fram av bl a RISE inför införandet av Ekodesignkraven visas en tydlig och avgörande skillnad på utsläppen från ny och gammal teknik. Om man utgår från dessa emissionsmätningar (se även tabell nedan) menar vi att det gäller det att fokusera på rätt problemområde. Det är inte den moderna ved-, flis och pelletseldningen som är problemet. Inte heller de nya "rent-brinnande" vedkaminer som tillverkas idag. Det är i stället den gamla föråldrade tekniken som ger utsläppen. Stora utsläppsminskningar, och många förtida dödsfall skulle kunna undvikas, om samhället fokuserade på att byta ut den gamla tekniken mot ny teknik. Samhället därför borde vidta åtgärder för att öka utbytestakten av gammal teknik och förhindra att begagnade gamla pannor och undermålig teknik återinstalleras via en andrahandsmarknad.

Emissionsfaktorer, mg per kWh

Anm.	Verkningsgrad	OGC	Stoft	CO	NO _x	
a	Vedpanna, ej BBR	70	6 680	489	39 600	324
a	Vedpanna, BBR	85	283	186	5 506	424
b	Vedpanna, BBR ny	85	64	77	1 338	491
c	Vedpanna, ekodesign	87	29	70	650	364
	Pelletspanna, ej BBR	85	9	34	296	176
	Pelletspanna, BBR	85	9	34	296	176
c	Pelletspanna, ekodesign	87	21	62	497	319
	Lokaleldstad, ej BBR				2 603	
	Lokaleldstad, BBR		185	31	2 603	191
c	Lokaleldstad, ekodesign		84	28	1 068	142

Källa: underlag från SP 2015, baserat på provningar från 2007 och 2013

Anm. a. SP syntesrapport 2007

b. SP provning åt Energimyndigheten 2013

c. Beslutade nivåer i de kommande ekodesignkraven

De rödmarkerade data i tabellen är beräknat av PelletsFörbundet med utgångspunkt från att förbättringen med Ekodesignkraven motsvarar likartad procentuell förbättring som lagts för nya krav på vedpannor.

Att enbart skärpta krav på nyinstallationer hjälper föga så länge kontroll och uppföljning av befintlig teknik inte fungerar. Analys baserat på underlag från MSB:s statistik av sotade anläggningar visar att det i riket år 2015 fanns 292 928 ved- och pelletspannor, varav 106 105 st (36 %) är av gammal teknik. Vi kan också konstatera att utbytestakten till nyare teknik går mycket långsamt, sannolikt är beroende på dels att gamla pannor kommer ut på begagnatmarknader via t ex "Blocket" och dels att uppföljning och kontroll av nyinstallationer samtidigt är bristfällig. Det senare möjliggör även att även nya pannor som inte uppfyller de tekniska egenskapskraven enligt plan- och bygglagen, plan- och

¹ Rapporten "Forskning för renare luft", som forskarna vid SCAC - Swedish Clean Air and Climate Research Program presenterade i februari 2017

byggförelöningen samt Boverkets byggregler ännu installeras i svenska villor. Med anledning av detta minskar inte luftföroreningar från småskalig vedeldning i den takt man önskar. Det är uppenbart att dagens regelverk och krav inte har haft den påverkan som önskas.

Men det är det är samtidigt olyckligt att såväl forskare, myndigheter som media inte förmår att skilja på vilken typ av utrustning det är som orsakar merparten av problemen. Genom att lägga alla emissioner i klump framstår *all vedeldning* som om den vore dålig, när problemen egentligen ligger på ett mindre antal anläggningar med gammal utrustning. Bioenergi är en viktig energibärare och avgörande i energiomställningen.

Regelverk och styrning:

Även om den lagstiftning som finns och kommande krav i bl a Ekodesign borde vara tillräcklig för att på sikt bygga bort problemen förutsätter dessa krav att det finns en fungerande kontroll och uppföljning. I Tyskland finns en obligatorisk och återkommande miljökontroll av förbränningsutrustning, och i mellanskan (1- 50 MW) inom EU kan man med stöd i "MCP-direktivet" (2015/2193/EU) efter införandet 2025/2030 *förbjuda användandet av utrustning som har höga utsläpp*. Något motsvarande finns inte för mindre anläggningar.

Vårt förslag till våra beslutsfattare innebär följande:

- **Sätt en "åldersgräns"(t ex 20- 25 år) för användandet av utrustning som inte uppfyller grundläggande miljökrav.**
 - Genom att *koppla kravet till anläggningens ålder* fokuseras på de allra äldsta pannorna och därmed teknik som för användaren borde kunna betraktas som "ekonomiskt avskriven". Därmed minskar även ekonomiska konsekvenser för anläggningsägaren med ett "förtida utbyte".
 - Fördelen med detta, istället för ett fix slutår är också att antalet nyinstallationer fördelas över flera år och att marknaden därmed riskeras att "överhettas".

- **Uppföljning och kontroll av efterlevnaden kan ske genom att utvidga den lagstadgade och återkommande "brandskyddskontrollen" till att även, omfatta uppföljning av både brandsäkerhet och miljö. (liknande den modell som tillämpas i Tyskland)**
 - Med detta kan vi på ett relativt enkelt sätt både identifiera- och även åtgärda problemen med dålig vedeldning.
 - Här krävs det dock ett bemyndigande av sotningsväsendet som idag bara av myndigheterna har att kontrollera brandsäkerheten.
 - MSB och Naturvårdsverket borde tillsammans med branschen kunna ta fram de kunskapskrav man skall ställa på besiktningsförrättaren.

Eftersom vi, via sotningsväsendet och MSB:s statistik, i stort sett vet exakt var utsläppen sker borde det med ganska enkla åtgärder, vara möjligt att reducera utsläppen till acceptabla nivåer. Vi ser det därför som *anmärkningsvärt att samhället inte vidtar åtgärder* för att minska emissionerna. Detta inte minst om man jämför riskerna med vedeldning med satsningen inom "nollvisionen" inom trafiken. Antalet personer som dör i trafiken har under de senaste åren pendlat mellan 260 och 270.

Styrmedel i form av "Skrotningspremie"

Bioenergi är landets största energibärare, och omkring en tredjedel av all energi som används i landet härstammar från biomassa. Enligt Energikommissionens beräkningar går 40 % av *all tillgänglig elproduktion ett kallt vinterdygn* till att värma bostäder och lokaler till 20 grader. När bioenergi ersätter elvärme kalla dagar frigörs därför eleffekt som kan användas för andra samhällsviktiga funktioner utan att vare sig ny produktion eller överföringskapacitet behöver byggas. Användandet av bioenergi är därför en viktig pusselbit i landets strävan att nå ett koldioxidneutralt samhälle.

Pannor och kaminer har lång livslängd. Utbyteshastigheten av föråldrad teknik går därför mycket långsamt. Kontrollen av att utbytt utrustning inte säljs vidare och återinstalleras är näst intill obefintlig.

- **För att påskynda utbytet av gammal teknik till nya modern förbränningsteknik, och samtidigt minska de ekonomiska konsekvenserna av ett "förtida utbyte", så föreslår vi införandet av en skrotningspremie.**
 - Storleken på bidraget bör *dels* överstiga den summa som ägaren förväntar sig att kunna få ut på en begagnatmarknad, och *dels* vara så hög att den kan motivera en tidigareläggning av utbytet. Vårt förslag är därför i nivån kring 5 000 kr.
 - Utbetalning av bidraget skulle, för att underlätta för konsumenten, kunna ske på ett liknade sätt som görs för exempelvis ROT-avdragen.
- **Självfallet skall bidraget kopplas till med krav på ett skrotningsintyg. Detta för att eliminera risken för att gammal teknik återuppstår via andrahandsmarknader.**
 - Ett sådant krav var vanligt inom LIP-programmen för några år sedan, och hur det hanterades där borde kunna återanvändas.
 - Intyget kan med fördel utfärdas av installatören eller en skrothandlare.
- **Skrotningspremien skall vara kopplad till nyinstallation av modern förbränningsutrustning, d v s den ska bara betalas ut om man installerar en modern ved- eller pelletspanna.**
 - Detta motiveras av att det vore olyckligt om bidraget skulle gynna att mer elbaserad uppvärmning premierades vilket ytterligare skulle *öka effekt-obalansen kalla vinterdagar*.
 - En kall vinterdag går mer än 40 % av tillgänglig elproduktion till att värma bostäder och lokaler till 20 grader. Denna obalans har även uppmärksammats av såväl Energikommissionen som Miljömålsberedningen som pekar på att eluppvärmning vintertid därför borde begränsas.

Vi menar avslutningsvis även att det *behövs en riksomfattande informationskampanj* för att öka användarnas kunskaper om hur man eldar och som samtidigt förklarar förnybar energis positiva tilläggsvärden. Detta för att ytterligare öka användarnas motivation att byta ut gammal och dålig teknik.

Önskas ytterligare information kan ni kontakta någon av nedanstående:

Bengt- Erik Löfgren

PelletsFörbundet

0510- 262 35

kansliet@pelletsforbundet.se

Jan- Olof Dalenbäck

Svensk Solenergi

031- 772 1153

Jan-Olof.Dalenback@chalmers.se

Gustav Melin

Svebio

08-441 70 81

gustav.melin@svebio.se